

Videndeling gennem **Knowledge Exchange** samarbejdet

Af Bo Öhrström

Knowledge Exchange (KE) er det internationale videndelingssamarbejde, som Danmarks Elektroniske Fag- og Forskningsbibliotek (DEFF) gennem de sidste tre år har været en aktiv del af. Ud over DEFF er KE-initiativets partnere Joint Information Systems Committee (JISC) i Storbritannien, Deutsche Forschungsgemeinschaft (DFG) i Tyskland og SURF i Holland.

Bo Öhrström

Vicedirektør

Styrelsen for Bibliotek og Medier
BOE@bibliotekogmedier.dk

De fire organisationer er meget forskellige, både hvad angår organisatorisk struktur, opdrag og mission. Men fælles for dem alle er deres rolle og visioner, når det gælder etablering og udvikling af en sammenhængende informationsinfrastruktur for forskere og studerende baseret på moderne Informations- og kommunikationsteknologi (IKT). DEFF har under den første treårige samarbejdsaftale fra august 2005 til august 2008 varetaget formandskabet for bestyrelsen og huset det fælles kontor med KE-sekretariatet.

Baggrund

Med udgangspunkt i ovenstående liste over partnere i KE kan man muligvis undre sig over, hvordan DEFF er havnet i dette eksklusive selskab i en ligeværdig position. Baggrunden er imidlertid den enkle, at DEFF i alle årene har søgt at maksimere sine resultater gennem at lære af de fremmeste internationale aktører på DEFF's område. På denne måde er resultater søgt opnået hurtigere, og meget dobbeltarbejde er undgået.

Historien begynder i de første af DEFF's leveår omkring år 2000, hvor vi fra dansk side fik øje for det engelske electronic Libraries programme (eLib)¹. Dette program rummede masser af enkeltstående projekter, der for manges vedkommende var særdeles relevante og inspirerende for DEFF's valg af indsatser. Det lykkedes at få en gruppe englændere på besøg med Lorcan Dempsey² i spidsen. Lorcan var på dette tidspunkt bl.a. knyttet til aktiviteterne i Distributed National Electronic Resource (DNER)³

i forlængelse af eLib, og DNER beskæftigede sig bl.a. med Subject-Based Internet Gateways (SBIGs). Tankegangen bag disse dannede grundlag for udvikling af DEFF's fagportaler. Under besøget udvekslede vi viden om arbejdet med det digitale bibliotek i de to lande, og der var naturligt en række paralleller, hvor arbejde kunne spares gennem samarbejde. Jeg husker, at den danske indsats generelt fik ros som værende "neat", hvilket illustrerede, at vi havde nået at lære af det engelske arbejde samtidig med, at det danske landskab - grundet sin mindre størrelse, var nemmere og mere overskueligt at operere i, end det engelske. Der er således styrker i at være lille, hvis man blot forstår at finde dem.

Lorcan har siden arbejdet for JISC og har senest i en årrække været OCLC's Vice President and Chief Strategist med en høj profil inden for strategisk tænkning på området digitale biblioteker.

Ved udløbet af DEFF's femårige projektperiode i 2002 etablerede jeg en kontakt til JISC's Executive Secretary, Malcolm Read⁴, med det formål at hente inspiration til den fremtidige organisation og de kommende indsatsområder. Executive Secretary svarer til en rolle som min, blot bestyres et budget i milliardklassen med udgangspunkt i en lang række komiteer med national opbakning. Malcolm og hans Head of Services and Outreach, Norman Wiseman⁵, besøgte siden DEFF i Danmark og vejledte styregruppen og sekretariatet. Denne viden blev en brik i puslespillet om et permanent DEFF, og dette blev

fuldendt med gennemførelsen af en entydig gunstig budgetanalyse. Analysen blev gennemført af Finansministeriet, Kulturministeriet og Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling med DEFF som bidragsyder. DEFF kom dermed på finansloven fra 2003 som en permanent aktivitet.

I 2004 blev jeg af JISC inviteret til et strategiseminar i London, hvor der bl.a. deltog en repræsentant for DFG's biblioteksdivision. Efter seminaret fortalte Malcolm om sine kontakter til SURF, der i den grad havde overrasket ham med at udføre JISC-lignende arbejde i Holland. De to organisationer så begge åbenlyse fordele i at samarbejde, samtidig med at de begge havde frustrerende vanskeligt ved at få noget ud af EU-systemet. Begge organisationer var så store, at de ikke kunne overses på europæisk niveau, men EU-systemet var ikke nemt at åbne op. Den kortsigtede konklusion var, at EU kunne passe sig selv, mens organisationerne uden komplikationer fra EU gennemførte deres arbejde for deres egne, betydelige midler. På sigt kunne kontakten til EU søges genoptaget. Udfordringen var nu at skabe en ny international samarbejdsmodel, og DEFF og DFG blev indbudt til at deltage i samarbejdet. Under en fælles studietur til Danmark, Sverige og Finland i sommeren 2004 blev de første organisationsmodeller drøftet, og på et afsluttende møde i december 2004, hos DFG i Berlin, blev det første rammedokument godkendt. Der skulle etableres et kontor i København hos Biblioteksstyrelsen, en bestyrelse med en dansk formand skulle nedsættes, og en partnerskabsaftale skulle skrives med assistance fra Kammeradvokaten.

¹ www.ukoln.ac.uk/services/elib/

² www.oclc.org/research/staff/dempsey.htm

³ www.ukoln.ac.uk/distributed-systems/jisc-ie/arch/dner-arch.html

⁴ www.jisc.ac.uk/contactus/staff/malcolmread.aspx

⁵ www.jisc.ac.uk/contactus/staff/normanwiseman.aspx

Partnerne i KE har en fælles mission, der handler om at skabe det mest optimale virtuelle miljø for studerende og forskere i form af bæredygtige IKT-løsninger og derigennem skabe værdi nationalt og organisatorisk for de deltagende partnere.

Status

Partnerne i KE har en fælles mission, der handler om at skabe det mest optimale virtuelle miljø for studerende og forskere i form af bæredygtige IKT-løsninger og derigennem skabe værdi nationalt og organisatorisk for de deltagende partnere. KE-partnerne ønsker gennem samarbejdet at samle deres fælles kompetencer og styrker og har med afsæt i de nationale strategier udviklet en fælles vision: *To make a layer of scholarly and scientific content openly available on the Internet.*

For at nå dette mål vil partnerne støtte eksisterende og nye programmer på nationalt og internationalt niveau ved at koordinere deres indsatser på følgende områder:

- Building an integrated repository infrastructure.
- Exploring new developments in the future of publishing.
- Supporting the European digital libraries agenda.
- Facilitating integrated management services within education and research institutions.

KE forventer med denne vision på nationalt niveau at styrke og skabe livslang læring gennem fri adgang for studerende og undervisere til en bred vifte af undervisningsmaterialer af høj kvalitet, digitale samarbejdsværktøjer (collaboratives), videnskabelige informationsressourcer og teknologi af høj kvalitet.

Det er ikke muligt at levere 'Knowledge Exchange' on demand, men det er muligt at facilitere 'Knowledge Exchange' gennem udvikling af videndelingsnetværk og fælles projekter. KE har gennem de sidste 12 måneder arbejdet kontinuerligt med etablering af ekspertfora, kontaktformidling mellem organisationerne og deres eksperter. KE har deltaget i flere konferencer med oplæg og afholdt større workshops. Her har 'tasks not talks' været målsætningen med det resultat, at

KE-partnerne har modtaget flere rapporter med mange spændende anbefalinger og aktivitetsforslag vedrørende teknologisk infrastruktur, interoperabilitet, standarder og kompetenceudveksling. KE har i 2007 opnået mange resultater, som alle kan ses på KE's hjemmeside. Nogle af de væsentligste succeser nævnes her, idet de illustrerer, hvad en fælles international indsats kan udrette i forhold til en enkeltstående dansk indsats.

Petition & Open Access

I december 2006 udgav European Research Advisory Board (EURAB) rapporten Scientific Publication Policy on Open Access, hvor følgende vigtige udsagn om Open Access (OA) blev fremhævet: *"EURAB recommends that the Commission should consider mandating all researchers funded under FP7 to lodge their publications resulting from EC-funded research in an open access repository as soon as possible after publication, to be made openly accessible within 6 months at the latest"*.

KE-partnerne og SPARC Europe, som alle er vigtige organisationer i forbindelse med e-publicering og videnskabelig kommunikation, besluttede lige efter nytår 2006 at gennemføre en underskriftsindsamling (petition) for at vise EU-kommissionen organisationernes støtte til OA. Den 17. januar 2007 lancerede KE en hjemmeside, hvor organisationer og enkeltpersoner kunne underskrive denne petition og dermed give deres støtte til fri og åben adgang til europæisk forskning og til de anbefalinger, som blev fremlagt i EU. Den 15. februar overrakte KE, blandt andre repræsenteret ved undertegnede på DEFF's vegne, en flot indbundet mappe med omkring 20.000 underskrifter til Janez Potocnik, EU-kommissær for Videnskab og Forskning. Hermed beviste KE-initiativet sin styrke og gennemslagskraft ved på ganske kort tid at kunne etablere

et tæt internationalt samarbejde med et meget konkret mål og sigte med et markant resultat. Denne opmærksomhed i forhold til EU var ikke opnået af de enkelte organisationer og slet ikke af DEFF alene.

Nationale licenser i fælles udbud

Licensområdet har stor bevågenhed i alle fire KE-organisationer. I juli 2006 mødtes topledelsen i de fire organisationer, og her enedes man om at ville påvirke den europæiske dagsorden omkring fremtidens forskningspublicering og rollefordeling mellem forlag, forskere og biblioteker og finde nye licens- og finansieringsmodeller. Under denne ramme inviterede de fire KE-partnere internationale forlag til at udnytte de muligheder og udfordringer, som et fælles tværinstitutionelt og internationalt udbud kan byde på. Formålet med et fælles licensudbud var blandt andet at vurdere, hvilke større gevinster KE-partnerne kan opnå ved at arbejde tæt sammen, hvad angår økonomi, gennemsigtighed i kontrakter, samt anderledes og bedre produkttilbud. KE håbede på samme tid at stimulere markedet til at udvikle nye forretningsmodeller og nye produkter, der kan støtte forskning og undervisning. Udbuddet fokuserer specielt på elektroniske tidsskrifter, databaser og multimedia.

I februar 2007 modtog partnerne 28 bud fra forlag og aggregatorer. Der blev udvalgt 10 forlag, som alle blev inviteret til interview i forbindelse med UKSG-konferencen i Warwick i april måned. I anden runde i september 2007 svarede ni forlag med priser og betingelser, og fem forlag blev udvalgt til videre mødeaktivitet med henblik på indgåelse af rammeaftaler. I løbet af 2008 gennemføres normale tilbudsrunder i de enkelte lande for de fem produkter.

Sammenfattende kan KE-partnerne notere sig, at en stor del af deres vision er nået, idet markedet har reageret positivt på udbuddet. Det har

Det er ikke muligt at levere 'Knowledge Exchange' on demand, men det er muligt at facilitere 'Knowledge Exchange' gennem udvikling af videndelingsnetværk og fælles projekter.

Formålet med et fælles licensudbud var blandt andet at vurdere, hvilke større gevinster KE-partnerne kan opnå ved at arbejde tæt sammen, hvad angår økonomi, gennemsigtighed i kontrakter, samt anderledes og bedre produkttilbud.

tillige vist sig igen, at man gennem arbejdsdeling på en fælles opgave har opnået resultater, som den enkelte organisation ville have haft vanskeligt ved at nå.

Planer

KE har efter udbud valgt konsulenter, der har evalueret selve KE-initiativet. Evalueringen har dannet grundlaget for KE-partnernes vurdering og beslutning om et fremtidigt samarbejde, herunder form, organisatorisk struktur og udvidelse af medlemskredsen. Af strukturændringer kan nævnes, at bestyrelsen erstattes af en styregruppe med en ledelsesrepræsentant fra hver af partnerorganisationerne, at sekretariatet integreres mere i den lokale organisation, og at rollen som koordinator af KE gentænkes. Et årligt Strategy Forum med bl.a. deltagelse af topledelsen fra partnerorganisationerne anvendes til at sætte den strategiske kurs. JISC, SURF, DFG og DEFF har tilsluttet sig en ny treårig samarbejdsperiode, og den nye aftale er underskrevet af alle fire organisationer. KE vil dermed fortsætte sit videndelingsarbejde med workshops, ekspertnetværk samt iværksættelse af projektforslag og anbefalinger i de næste tre år.

Sammenfatning

Her ved starten til den næste periode kan regnestykket søges gjort op fra DEFF's side. På minus-siden er der altid et overhead i internationalt samarbejde grundet bl.a. forskelle i sprog, kultur og arbejdsform. Dette kompenseres dog langt af en række positive resultater, der er opnået for en beskedent økonomisk investering:

- Der er gennemført særdeles relevante projekter og opgaver, som DEFF ikke havde kunnet løfte selv.
- DEFF har som helhed fået opbygget et internationalt kontaktnetværk, der giver adgang til de fremmeste internationale eksperter på DEFFs områder, hvilket giver en øget sikkerhed for opnåelse af resultater for DEFF.
- DEFF har opnået et internationalt godt renommé som værende placeret i den bedste klasse.
- DEFF får løbende uvurderlig inspiration til at vælge sine strategiske indsatser
- KE giver mulighed for en bred dansk involvering i internationalt arbejde med en kontinuerlig vidensopbygning til følge.

Links

Knowledge Exchange (KE)
www.knowledge-exchange.info

**Danmarks Elektroniske Fag- og
Forskningsbibliotek (DEFF)**
www.deff.dk

**Joint Information Systems Committee
(JISC)**
www.jisc.ac.uk

**Deutsche Forschungsgemeinschaft
(DFG)**
www.dfg.de/en

SURF
www.surf.nl/en/Pages/home.aspx

JISC, SURF, DFG og DEFF har tilsluttet sig en ny treårig samarbejdsperiode, og den nye aftale er underskrevet af alle fire organisationer.